

УДК 330.101:330.341:330.356

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/153-14>**Смолич Д. В.**кандидат економічних наук, доцент,
Луцький національний технічний університет**Тимошук І. В.**магістрант,
Луцький національний технічний університет**Smolych Dariia, Timoshuk Irina**
Lutsk National Technical University

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ТА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті досліджено теоретичні аспекти ресурсного потенціалу підприємства та його значення. З огляду на бачення низки вчених-економістів виокремлено два підходи до тлумачення досліджуваного поняття, а саме ресурсний та результативний. Досліджено залежність складових елементів ресурсного потенціалу промислового підприємства щодо умов турбулентного зовнішнього середовища, обґрунтовано аспект зміни та доповнення елементів ресурсного потенціалу зі зміною факторів та умов макросередовища організації. На основі розгляду ресурсного потенціалу як змінної категорії наведено визначення досліджуваного поняття. В ході дослідження виокремлено основні складові частини ресурсного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання, розглянуто їх сутнісну характеристику, а також окреслено основні напрями управління за відповідними складовими частинами. Представлено модель управління ресурсним потенціалом, яка забезпечує якісне управління всіма видами ресурсів підприємства, можливість цих ресурсів ефективно мобілізуватися у потрібний момент, а також дає змогу залишатися конкурентоспроможним суб'єктом господарювання. Розглянуто управління ресурсним потенціалом крізь призму загальних функцій менеджменту, таких як планування потреби в ресурсах, організація ресурсного забезпечення підприємства, мотивація та контроль. В ході дослідження встановлено, що неефективне управління та використання ресурсів призводить до зниження якості та конкурентоспроможності продукції підприємства, зменшення обсягу власних обігових коштів, падіння продуктивності праці, внаслідок чого унеможливується забезпечення стійкої конкурентоспроможності підприємства загалом. Власне, правильно побудована схема управління ресурсами забезпечує стабільно високу якість продукції підприємства, що випускається, або послуг, що надаються, сприяє додатковій оптимізації фінансових витрат, ефективного використання наявних та потенційних ресурсів організації, гарантуючи високі результати господарської діяльності.

Ключові слова: ресурси, ресурсний потенціал, підприємство, управління ресурсами, складові частини ресурсного потенціалу, ресурсний підхід.

ENTERPRISE RESOURCES POTENTIAL: THE ESSENCE OF THE COMPONENTS AND THE MODEL OF MANAGEMENT IN MODERN ECONOMIC CONDITIONS

The article explores the theoretical aspects of an enterprise's resource potential and its importance. Taking into account the view of a number of economists, two approaches to interpreting the concept under study are distinguished, namely resource and result. The article investigates the dependence of components of the industrial enterprise resource potential on the conditions of turbulent external environment and accordingly substantiates the aspect of changing and supplementing the elements of the resource potential with changing factors and conditions of the macro-environment of the organization. Based on the consideration of the resource potential as a variable category, the definition of the concept under study is given. In the course of the research the main components of the enterprise resource potential in modern economic conditions were singled out, their essential characteristics were considered, as well as the basic directions of management by the corresponding components were outlined. The article also presents a model of resource potential management that provides quality management of all types of enterprise resources, the ability to effectively mobilize these resources at the right time and to remain a competitive business entity. In addition, the article deals with the management of resource potential through the prism of general management functions: planning the need for resources, the organization of resource provision of the enterprise, motivation and control. The study found that inefficient management and use of resources leads to a decrease in the quality and competitiveness of the company's products, a decrease in the amount of working capital, and a fall in labor productivity, which makes it impossible to ensure sustainable competitiveness of the enterprise as a whole. In fact, properly constructed resource management scheme ensures consistently high quality of products of the enterprise or services provided, contributes to additional optimization of financial costs, efficient use of existing and potential resources of the organization, guaranteeing high results of economic activity.

Keywords: resources, resource potential, enterprise, resource management, components of resource potential, resource approach.

JEL classification: L81, M11

Постановка проблеми. Забезпечення стійкості та підвищення ефективності ринкової діяльності підприємства вимагає правильного вибору стратегії формування та використання його ресурсного потенціалу у сферах виробництва й реалізації готової продукції.

Ефективність діяльності підприємства значною мірою визначається тим, на скільки результативно воно може використовувати наявні ресурси та здатне мобілізувати їх у майбутньому для забезпечення безперебійної роботи, тому проблема вивчення ресурсного потенці-

алу та побудови ефективної системи управління ним сьогодні є досить важливою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «ресурсний потенціал» та особливості управління ним досліджували у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Л.Ф. Берднікова, Г.М. Александрова, О.Є. Кузьмін, О.А. Материнська, А.О. Ярова, Е.В. Лапін, Н.Г. Міценко, М.В. Гладій О.І. Кумечко, С.Ю. Стексов, А.А. Томпсон, А.Дж. Стрікленд, Л.Г. Окоркова, С.Е. Сердак, В.П. Славов, О.В. Коваленко, Н.П. Гончарова, О.В. Кендюхов, О.В. Трифонова, О.С. Федонін. Автори розкривають основну сутність поняття «ресурсний потенціал», складові частини та основні аспекти управління ними. Водночас сьогодні недостатньо вивченим залишається питання побудови ефективного механізму управління ресурсним потенціалом підприємства, з урахуванням аспекту здатності ресурсів підприємства швидко мобілізуватися у потрібний момент.

Мета статті полягає у дослідженні теоретичних аспектів ресурсного потенціалу підприємства, визначенні основних його складових частин та побудові моделі управління ресурсним потенціалом підприємства в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Результативність діяльності будь-якого підприємства значною мірою залежить від того, наскільки ефективно використовуються наявні в його розпорядженні ресурси, сукупність яких утворює ресурсний потенціал. Неefективне управління та використання ресурсів призводить до зниження конкурентоспроможності підприємства загалом. Саме тому сьогодні гостро постає питання дослідження особливостей управління ресурсним

потенціалом підприємства та пошуку всіх можливих шляхів підвищення ефективності цього управління задля забезпечення сталого розвитку.

Для визначення ресурсного потенціалу підприємства зупинимось на трактуваннях цього терміна в дослідженнях учених-економістів, для чого розглянемо табл. 1.

Виходячи з трактувань ресурсного потенціалу, що наведені в таблиці, можемо згрупувати їх у такі два підходи, як ресурсний і результативний. Так, ресурсного підходу дотримуються С.Ю. Стексов, М.В. Гладій, В.П. Славов, О.В. Коваленко, Л.Г. Окорков, адже вони розглядають ресурсний потенціал як сукупність ресурсів господарської ланки, оцінювання ресурсного потенціалу зводять до визначення вартості доступних ресурсів, а рівень використання ресурсного потенціалу визначають відношенням отриманого результату до обсягу застосованих ресурсів.

Л.Ф. Берднікова, О.А. Материнська, А.О. Ярова, Б.В. Мочалов, А.А. Томпсон та А.Дж. Стрікленд розглядають ресурсний потенціал як здатність підприємства освоювати, переробляти та мобілізувати ресурси для задоволення суспільних потреб. Оцінювання величини ресурсного потенціалу вони зводять до оцінювання максимального обігу продукції, який підприємство здатне виробити за певної кількості та структури ресурсів [9].

У роботах більшості авторів ресурсний потенціал представлений усіма ресурсами, використовуваними в суспільному виробництві на тій чи іншій стадії розвитку продуктивних сил. Це є однією з основних особливостей категорії «ресурсний потенціал».

Так, аналізуючи ці підходи, можемо спостерігати, що погляди на поняття «ресурс» і «ресурсний потенціал» та

Таблиця 1

Трактування поняття «ресурсний потенціал підприємства»

Автор	Трактування поняття «ресурсний потенціал»	Ресурси
Л.Ф. Берднікова	Характеристика наявності фінансових, виробничих та інноваційних ресурсів, які в подальшому можуть бути активовані для ефективного функціонування, а також резервів та можливостей мобілізації цих ресурсів, які можна буде використати для забезпечення безперебійної роботи в майбутньому [1].	Фінансові, виробничі, інноваційні.
О.А. Материнська та А.О. Ярова	Сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, включаючи здатність робітників підприємства ефективно використовувати названі ресурси для досягнення поточних стратегічних цілей та виконання місії підприємства [2].	Матеріальні, нематеріальні, трудові, фінансові.
С.Ю. Стексов	Сукупність накопичених ресурсів господарюючого суб'єкта, що характеризують систему його можливостей у реалізації цілеспрямованої діяльності з урахуванням впливу постійно змінних факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ [3].	Матеріальні, нематеріальні.
Б.В. Мочалов	Сукупність можливостей факторів (ресурсів), що реалізуються в процесі виробництва матеріальних благ, а також невикористаних можливостей, задля ефективного використання виробничих, природних і науково-технічних ресурсів, необхідних для забезпечення економічного зростання підприємства та більш повного задоволення суспільних потреб [4].	Виробничі, природні, науково-технічні.
М.В. Гладій	Сукупна інтегральна продуктивність промислових і природних засобів виробництва, а також трудових ресурсів, які відображаються показниками виходу валової та товарної продукції на одиницю земельної площі [5].	Промислові, природні, трудові.
В.П. Славов та О.В. Коваленко	Комплексна категорія, що є основою матеріального відтворення в гармонійному поєднанні з продуктивними силами й виробничими відносинами, що збалансовує кількісні та якісні співвідношення ресурсів [6].	Виробничі, природні, науково-технічні.
А.А. Томпсон та А.Дж. Стрікленд	Складна система, яка включає досвід та знання підприємства, інтелектуальний капітал, конкурентні можливості, унікальні навички працівників, стратегічні активи, ринкові досягнення, необхідні для успішної конкурентної боротьби на ринку [7].	Капітальні, інтелектуальні, науково-технічні.
Л.Г. Окоркова	Сукупність ресурсів, якими володіє підприємство, що забезпечують можливість отримання максимального економічного ефекту в заданий момент часу [8].	Матеріальні, нематеріальні.

його складові частини змінювалися з часом, основною причиною чого стала постійна зміна турбулентного зовнішнього середовища. Якщо спочатку ресурсний потенціал розглядався лише як сукупність ресурсів, то за результативного підходу він розглядається крізь призму можливості цих ресурсів ефективно мобілізуватись у майбутньому. Розглядаючи ресурсний потенціал як змінну категорію, маємо відзначити, що з часом, зокрема з розвитком науково-технічного прогресу, разом з фінансовими, трудовими, матеріальними та нематеріальними ресурсами стали виділяти нові, такі як інноваційні та підприємницькі. Водночас спостерігається розвиток інформаційних ресурсів. Власне, з розвитком інформаційних технологій доступ до тих чи інших даних став набагато легшим та зручнішим, а отримати потрібну інформацію зараз можна набагато швидше.

Таким чином, враховуючи наведені підходи та думки науковців, під ресурсним потенціалом підприємства ми розуміємо систему наявних ресурсів підприємства, а також тих, які можна залучити, з урахуванням вимог зовнішнього середовища в майбутньому та спроможності підприємства мобілізувати їх у потрібний момент для забезпечення його економічного зростання, зокрема у складних економічних умовах.

Варто відзначити, що принциповою відмінністю між термінами «ресурси» та «ресурсний потенціал» є те, що ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, а потенціал є невіддільним від суб'єктів. Ресурсний потенціал, крім матеріальних і нематеріальних засобів, включає здібності працівника, колективу, підприємства загалом до ефективного використання наявних ресурсів [10].

Розглядаючи ресурсний потенціал як складну систему, можемо виділити такі його взаємопов'язані складові частини (рис. 1).

Розглянемо детальніше складові частини ресурсного потенціалу.

Фінансові ресурси підприємства – це грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства й призначені для здійснення поточних витрат, виконання фінансових зобов'язань та економічного стимулювання працюючих, тобто сукупність грошових коштів цільового призначення. Фінансові ресурси спрямовуються також на утримання та розвиток об'єктів невиробничої сфери, споживання, накопичення, спеціальні резервні фонди тощо [14].

Власні кошти підприємства постійно перебувають в обігу, кінцевий строк використання яких не встановлений. Такі кошти формуються за рахунок власного капіталу, тобто тієї частини активів підприємства, що залишається після виконання його зобов'язань. Позиченими коштами є ті, що підприємство одержує на визначений термін, за певну плату й на умовах повернення. Переважно вони формуються за рахунок коротко- й довгострокових кредитів банків. Залучені кошти – це кошти, які не належать підприємству, проте постійно перебувають у їх обігу внаслідок діючої системи розрахунків. Формуються вони за рахунок усіх видів кредиторської заборгованості підприємства [15].

Під інноваційними ресурсами розуміються ресурси, здатні забезпечити можливість інноваційної діяльності. В широкому розумінні до цих ресурсів можна включити матеріально-технічні, трудові, фінансові, інтелектуальні, інформаційні ресурси [16].

У вузькому розумінні до інноваційних ресурсів належать [17]:

- новий технологічний та організаційний рівень основних продуктових ліній підприємства;
- відповідність організаційних структур і систем керування завданням розвитку інноваційного процесу;
- кодифіковане знання, яким володіє підприємство, щодо нематеріальних активів, представлене патентами, ноу-хау, прототипами, комп'ютерними програмами тощо;
- науково-технічні напрацювання у вигляді незавершених інноваційних проєктів;
- фінансове забезпечення інноваційної діяльності;
- персонал організації, що займається інноваційною діяльністю.

Виробничі ресурси підприємства – це всі природні, людські та вироблені людиною ресурси, які використовуються для виробництва товарів і послуг. Сюди належать [12]:

- матеріальні ресурси, що є базою ресурсного забезпечення та включають різні види сировини, матеріалів, палива, енергії, комплектуючих і напівфабрикатів, які господарюючий суб'єкт закуповує для використання в господарській діяльності задля випуску продукції, надання послуг і виконання робіт [18];
- основні засоби, що є сукупністю виробничих, матеріально-речових цінностей, які багато разів беруть участь у виробничих циклах, зберігаючи свою натуральну форму, та поступово переносять свою вартість на створені продукти або послуги за ступенем зношування у вигляді амортизаційних відрахувань [12];
- трудові ресурси, що є головною продуктивною силою суспільства, що включає працездатну частину населення, яка володіє фізичними та інтелектуальними можливостями для виробництва благ і послуг [17].

Інформаційні ресурси мають певні особливості. Так, на відміну від інших (матеріальних) ресурсів, вони є практично невичерпними. Зі зростанням обсягу використаних знань обсяг інформації не зменшується, а зростає. Застосування нових інформаційних ресурсів замість застарілих потенційно може спровокувати дії радикального характеру, значно підвищити продуктивність праці, а також покращити використання інших ресурсів підприємства тощо [19].

Інформація – це особливий ресурс, який ґрунтується на ідеях і знаннях, отриманих та нагромаджених у результаті науково-технічної діяльності, а також представлений у формі, придатній для збирання, реалізації та відтворення [20]. До інформаційних ресурсів належать файли, бази даних, ідеї та знання.

Підприємництво як економічний ресурс стає все більш важливим у сучасній економіці, проте лише у XX ст. воно стало розглядатися як фактор (ресурс) виробництва. Підприємницький ресурс (підприємницький потенціал, підприємницькі здібності, підприємництво) – це особливий механізм організації підприємницьких здібностей людей, спроможних до ефективної організації взаємодії основних економічних ресурсів для здійснення господарської діяльності. Цей ресурс реалізується у сфері менеджменту, тобто під час управління діяльністю підприємств та організацій. Унікальність значення підприємницького потенціалу полягає в тому, що саме завдяки йому спроможні до взаємодії інші ресурси підприємства, а саме фінансові, інформаційні, виробничі, інноваційні. До складу

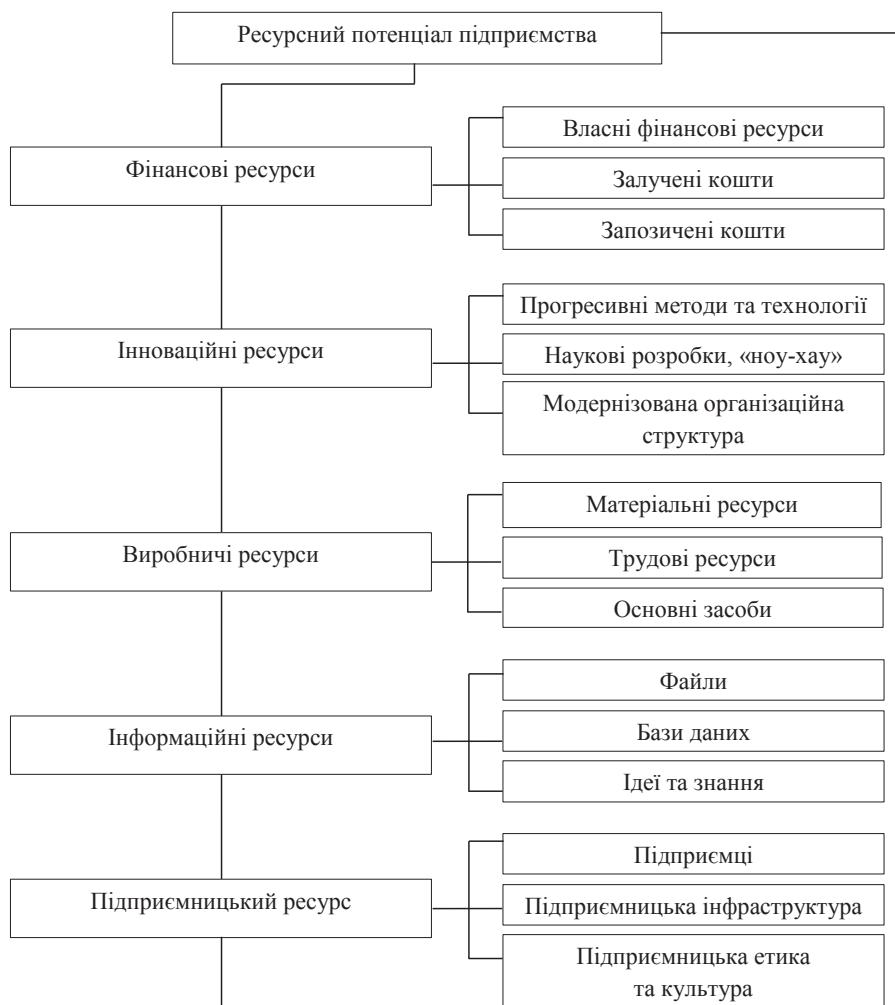

Рис. 1. Структура ресурсного потенціалу підприємства

Джерело: розроблено авторами на основі джерел [11; 12; 13]

підприємницького ресурсу входять його носії, а саме підприємці, підприємницька інфраструктура (ринкові інститути) та підприємницька етика й культура [21].

До підприємців належать власники компаній та їхні менеджери, а також індивідуальні підприємці, їх кваліфікація й рівень освіти, здатність брати на себе відповідальність та ініціативу, вміння орієнтуватися у висококонкурентному середовищі, їх почуття соціальної відповідальності [22].

Підприємницька інфраструктура охоплює різні інститути ринкового господарства. Це не стільки банки й біржі, страхові та аудиторські компанії, консультаційні та юридичні компанії, господарське законодавство загалом, скільки такі базові інститути ринку, як захист приватної власності, свобода підприємництва та конкуренція [23].

Підсумовуючи вищесказане, маємо зазначити, що під поняттям ресурсного потенціалу підприємства як множинної характеристики розуміють наявність фінансових, виробничих, інноваційних ресурсів, інформації та підприємницької здатності, які можуть бути активізовані для ефективного функціонування в поточному періоді, а також резервів і можливостей з мобілізації цих ресурсів, якими можна скористатися для забезпечення стійкого зростання підприємства в майбутньому [24].

Будь-який ресурс не може розкритись повністю окремо від інших ресурсів, тому потрібне ефективне управління ними.

Управління ресурсним потенціалом підприємства – це складний, динамічний процес, який передбачає систему прийняття й реалізації управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання, нарощення та оптимізацію ресурсного потенціалу підприємства задля досягнення визначених цілей, забезпечення стійкого функціонування та розвитку підприємства [25].

Завданнями менеджменту підприємств у сучасних умовах господарювання є щоденний аналіз та вдосконалення методів оцінювання наявних ресурсів та їх ефективного перерозподілу згідно зі стратегією розвитку підприємства.

В табл. 2 розглянемо основні напрями управління ресурсним потенціалом за складовими частинами.

Механізм управління ресурсним потенціалом підприємства передбачає такі елементи [27]:

- суб'єкти та об'єкти управління;
- основні етапи реалізації системи управління;
- загальні функції управління ресурсним потенціалом;
- принципи та методи управління ресурсним потенціалом.

Таблиця 2

Складові частини та напрями управління ресурсним потенціалом підприємства

Складові частини	Напрями управління
Фінансові ресурси	– Ефективний фінансовий контроль ресурсного забезпечення та фінансове планування ресурсного потенціалу; – оптимізація структури фінансування; – координація фінансових підрозділів підприємства.
Інформаційні ресурси	– Створення системи збирання, оброблення та аналізування інформації щодо ресурсного забезпечення; – автоматизація системи збирання інформації; – моніторинг інформаційних ризиків.
Виробничі ресурси	<i>Матеріальні:</i> – забезпечення ефективної безперебійної системи поставок матеріальних ресурсів; – забезпечення системи якісного постачання різних видів сировини, матеріалів, палива, енергії, комплектуючих і напівфабрикатів. <i>Трудові:</i> – забезпеченість трудовими ресурсами відповідно до потреб виробництва; – аналіз кадрової політики та її постійне вдосконалення; – ефективна система стимулювання праці. <i>Основні засоби:</i> – забезпечення своєчасного відновлення та підвищення ефективності використання основних засобів; – зменшення простоїв основних засобів; – підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання.
Інноваційні ресурси	– Забезпечення збалансованості ресурсів, необхідних для реалізації інноваційних проєктів; – створення сприятливого інноваційного клімату, а також умов для адаптації підприємства до нововведень; – прийняття рішень, спрямованих на стимулювання інноваційної активності організації; – навчання й самоосвіта персоналу підприємства задля отримання нового рівня професійної підготовки.
Підприємницька здатність	– Ефективна організація взаємодії основних економічних ресурсів для здійснення господарської діяльності; – реалізація на свій страх і ризик нових винаходів, ідей шляхом здійснення самим нововведення (інновації).

Джерело: розроблено на основі джерел [13; 27; 28]

Суб'єктом управління є керівництво підприємства, яке визначає стратегію управління ресурсним потенціалом та формує основні цілі й завдання.

Об'єктами управління загалом є всі ресурси підприємства та їх потенціал. Проте об'єктом може бути також окремий ресурс. Об'єкт управління кожне підприємство вибирає самостійно, і це залежить від установлених цілей у сфері управління ресурсним потенціалом [27].

Управління ресурсним потенціалом підприємства – це складний процес, який передбачає сукупність впорядкованих дій (рис. 2).

Управління ресурсним потенціалом здійснюється через функції управління, які забезпечують формування способів управлінського впливу й відображають сутність та зміст управлінської діяльності на всіх рівнях управління (табл. 3).

Таблиця 3

Управління ресурсним потенціалом крізь призму загальних функцій менеджменту

Функція управління	Характеристика функції
Планування	Управління через встановлення цілей і розроблення стратегії, необхідної для досягнення зазначених цілей, а також збирання й аналізування необхідної інформації щодо ресурсного потенціалу підприємства. Ця функція має посідати центральне місце в управлінні, адже регламентує поведінку об'єкта управління в процесі реалізації поставлених перед ним цілей, вимагає врахування всіх наявних ресурсів підприємства, вартості їх придбання, постачання, розподілу та раціонального використання.
Організація	Включає визначення необхідних дій та ресурсів, які знадобляться для реалізації розробленого плану, а також прийняття рішень щодо розподілу повноважень, обов'язків та відповідальності на різних рівнях управління. Сюди входить сукупність прийомів та методів найраціональнішого поєднання елементів і ланок керуючої системи у її взаємозв'язку з керованим об'єктом та іншими керуючими системами.
Мотивація	Впровадження прогресивних форм організації праці та ефективної системи її мотивації (моральної та матеріальної), тобто встановлення чіткого переліку форм матеріального та морального стимулювання; доступної для всіх працюючих сукупності умов отримання того чи іншого заохочення.
Реалізація	Здійснюється задля забезпечення погодженої, безперебійної роботи в процесі виконання поставлених завдань виробничих і функціональних підрозділів підприємства.
Контроль	Реалізується на основі зібраної інформації про хід виконання поставлених завдань (оперативних, статистичних, бухгалтерських даних) та характеризується виявленням відхилень від встановлених показників роботи, аналізом причин цих відхилень, а також їх усуненням.

Джерело: сформовано на основі джерел [29; 32]

Рис. 2. Модель управління ресурсним потенціалом підприємства

Джерело: розроблено авторами на основі джерел [29; 30; 31]

Досягнення найвищого рівня організації управління ресурсним потенціалом підприємства є можливим лише за умови, що кожна функція управління буде виконуватись безперервно та якісно. Тільки тоді, коли існують взаємодія та органічна єдність усіх управлінських функцій, можна досягти цілеспрямованого та ефективного впливу на об'єкти управління в системі управління ресурсним потенціалом підприємства [32].

Підсумовуючи вищесказане, вважаємо, що сьогодні суб'єктам господарювання дуже важливо сформувати належну систему та якість управління підприємствами через взаємодію різних факторів, таких як технічна оснащеність, використання технологій, рівень кваліфікації трудових ресурсів, загальний фінансовий стан, рівень матеріального забезпечення, що визначають умови формування

ресурсного потенціалу та його розвиток і забезпечують досягнення поставлених цілей підприємства [33].

Висновки. Ресурсний потенціал є основою економічного потенціалу господарюючого суб'єкта й відображає його потенційні можливості підприємства. Водночас економічний потенціал передбачає реалізацію виявлених потенційних можливостей, виражену в досягненні економічного ефекту. Стан ресурсного потенціалу підприємства є передумовою досягнення високого рівня конкурентоздатності підприємства. Власне, правильно вибудована схема управління ресурсами забезпечує стабільно високу якість продукції, що випускається, або послуг, що надаються, сприяє додатковій оптимізації фінансових витрат без шкодування якості продукції.

Список використаних джерел:

- Бердникова Л.Ф. Ресурсный потенциал организации: понятие и структура. *Вектор науки ТГУ*. 2011. № 1. С. 201–203.
- Материнська О.А., Ярова А.О. Ресурсний потенціал підприємства: проблеми та шляхи його вирішення. URL: <https://nauka.kushnir.mk.ua> (дата звернення: 02.10.2019).
- Стексова С.Ю. Методология определения ресурсного потенциала строительного предприятия. URL: <https://dis.ru/library/557/25951> (дата звернення: 02.10.2019).
- Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник. Київ : Вид-во ЦНЛ, 2005. 352 с.
- Гладій М.В. Використання виробничо-ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки України : монографія. Львів : ІРД НАН України, 1998. 294 с.
- Славов В.П. Ресурсозбереження як важливий чинник розвитку виробничих систем. *Агроінком*. 2007. № 7–8. С. 52–57.
- Томпсон А.А., Стрикленд-III А.Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / пер. с англ. 12-е изд. Москва : Вильямс, 2009. 928 с.
- Окорочкова Л.Г. Ресурсный потенциал предприятия. Санкт-Петербург : СПГТУ, 2001. 293 с.
- Теоретические аспекты понятия «ресурсный потенциал». *Культура народов Причерноморья*. 2009. № 161. С. 139–144.
- Методические положения оценки ресурсного потенциала газораспределительного предприятия. URL: <https://creativeconomy.ru/lib/7599> (дата звернення: 02.10.2019).

11. Оценка ресурсного потенциала предприятий. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/otsenka-resursnogo-potentsiala-predpriyatiy> (дата звернення: 02.10.2019).
12. Ресурсный потенциал предприятия. URL: <https://novainfo.ru/article/6392> (дата звернення: 02.10.2019).
13. Лагишева О.В. Ресурсный потенциал предприятия: сущность, составов та особливості управління елементами забезпечення сталого розвитку. *Економічний вісник*. 2018. № 3(53). С. 126–130.
14. Финансы и финансовые ресурсы предприятия. URL: <http://www.grandars.ru/college/ekonomika-firmy/finansy-predpriyatiya.html> (дата звернення: 02.10.2019).
15. Фінансові ресурси підприємств, їх склад і характеристика. URL: https://pidruchniki.com/18111210/finansy/finansovi_resursi_pidpriyemstv_sklad_harakteristika (дата звернення: 02.10.2019).
16. Инновационные ресурсы. URL: <https://studopedia.org/4-166217.html> (дата звернення: 02.10.2019).
17. Инновационные ресурсы предприятий СКСТ. URL: https://studopedia.su/9_95553_VIII-innovatsionnie-resursi-predpriyatiy-skst.html (дата звернення: 02.10.2019).
18. Производственные ресурсы предприятия. URL: <https://economuch.com/mikroekonomika-kniga/proizvodstvennyie-resursyi-predpriyatiya-51475.html> (дата звернення: 02.10.2019).
19. Собственные внутримашинные информационные ресурсы предприятия. URL: https://studopedia.ru/7_30008_sobstvennie-vnutrimashinnie-informatsionnie-resursi-predpriyatiya.html (дата звернення: 02.10.2019).
20. Інформаційні ресурси організації. URL: https://pidruchniki.com/10020805/informatika/informatsiyeni_resursi_organizatsiyi (дата звернення: 02.10.2019).
21. Предпринимательство как экономический ресурс. URL: <https://economuch.com/osnovyi-ekonomiki/predprinimatelstvo-kak-ekonomicheskij-25983.html> (дата звернення: 02.10.2019).
22. Предпринимательский ресурс. URL: https://studme.org/1264122619579/ekonomika/predprinimatelskiy_resurs (дата звернення: 02.10.2019).
23. Предпринимательство как экономический ресурс. URL: <https://psyera.ru/3862/predprinimatelstvo-kak-ekonomicheskij-resurs> (дата звернення: 02.10.2019).
24. Драчева О.А. Роль и значение ресурсного потенциала предприятия. *Символ науки*. 2016. № 8. С. 96–98.
25. Шаманська О.І. Система ефективного управління ресурсним потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. С. 81–88.
26. Управление ресурсами предприятия: проблемы и системы. URL: <https://sprintinvest.ru/upravlenie-resursami-predpriyatiya-problemy-i-sistemy> (дата звернення: 02.10.2019).
27. Фесенко І.А. Організаційно-економічний механізм управління ресурсним потенціалом вугледобувних підприємств. *Вісник економічної науки України*. 2010. № 1. С. 138–142.
28. Управление ресурсами предприятия. URL: <https://center-yf.ru/data/Menedzheru/upravlenie-resursami-predpriyatiya.php> (дата звернення: 02.10.2019).
29. Стратегічне управління ресурсним потенціалом підприємства. URL: <https://en.ppt-online.org/119884> (дата звернення: 02.10.2019).
30. Методичний підхід до оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. № 12-1. С. 167–174.
31. Кузьменко О.В. Організаційно-економічний механізм стратегічного управління ресурсним потенціалом підприємства. *Академічний огляд*. 2014. № 1(40). С. 110–115.
32. Управління ресурсним потенціалом підприємств. URL: http://sophus.at.ua/publ/2015_10_30_kampodilsk/sekcija_section_3_2015_10_30/upravlinnja_resursnim_potencialom_pidpriemstv/104-1-0-1574 (дата звернення: 02.10.2019).
33. Управління ресурсним потенціалом підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2011/Economics/6_96453.doc.htm (дата звернення: 02.10.2019).

References:

1. Berdnikova L. F. (2011) The resource potential of the organization: concept and structure [The resource potential of the organization: concept and structure]. *Vektor nauki TGU – TSU science vector*, 1, 201–203. (in Russian)
2. Materynska O. A., Yarova A. O. Resursnyy potentsial pidpriyemstva: problemy ta shlyakhy yoho vyrishennya [Resource potential of the enterprise: problems and ways to solve it]. Retrieved from: <https://nauka.kushnir.mk.ua> (in Russian)
3. Steksova S. Y. Metodologiya opredeleniya resursnogo potentsiala stroitel'nogo predpriyatiya [Methodology for determining the resource potential of a construction enterprise] <https://dis.ru>. Retrieved from: <https://dis.ru/library/557/25951> (in Russian)
4. Krasnokuts'ka N. S. (2005) *Potentsial pidpriyemstva: formuvannya ta otsinka [Potential of the enterprise: formation and estimation]*. Kyiv: CNL. (in Ukrainian)
5. Hladiy M. V. (1998) *Vykorystannya vyrobnycho-resursnoho potentsialu ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy (pytannya teorii, metodolohiyi i praktyky) [Utilization of production and resource potential of the agrarian sector of the Ukrainian economy (issues of theory, methodology and practice)]*. Lviv: IRD NAS of Ukraine. (in Ukrainian)
6. Slavov V. P. (2007) Resursozberezhennya yak vazhlyvyi chynnnyk rozvytku vyrobnychkh system [Resource saving as an important factor in the development of production systems]. *Ahroinkom – Agroinkom*, 7–8, 52–57. (in Ukrainian)
7. Tompson-ml. A. A. & Striklend-III A. Jr (2009) *Strategicheskyy menedzhment: kontseptsii i situatsii dlya analiza [Strategic management: concepts and situations for analysis]*. Moscow: Williams. (in Russian)
8. Okorokova L. G. (2001) *Resursnyy potentsial predpriyatiy [Resource potential of enterprises]*. St. Petersburg: SPSTU. (in Ukrainian)
9. (2009) Teoreticheskiye aspekty ponyatiya “resursnyy potentsial” [Theoretical aspects of the concept of “resource potential”]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ya – Culture of the peoples of the Black*, 161, 139–144. (in Russian)
10. Metodicheskiye polozheniya otsenki resursnogo potentsiala gazoraspredelitel'nogo predpriyatiya [Methodological provisions for assessing the resource potential of a gas distribution company] <https://creativeconomy.ru>. Retrieved from: <https://creativeconomy.ru/lib/7599> (in Russian)
11. Otsenka resursnogo potentsiala predpriyatiy [Assessment of the resource potential of enterprises] <https://cyberleninka.ru>. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/v/otsenka-resursnogo-potentsiala-predpriyatiy> (in Russian)

12. Resursnyy potencial predpriyatiya [Resource potential of the enterprise] <https://novainfo.ru/article/6392> (in Russian)
13. Latysheva O. V. (2018) Resursnyy potencial pidpryyemstva: sutnist', skladovi ta osoblyvosti upravlinnya elementamy zabezpechennya staloho rozvytku [Resource potential of the enterprise: essence, components and features of management of elements of providing of sustainable development]. *Ekonomichnyy visnyk – Economic Bulletin*, 3(53), 126–130. (in Ukrainian)
14. Finansy I finansovyye resursy predpriyatiya [Finances and financial resources of the enterprise] <http://www.grandars.ru>. Retrieved from: <http://www.grandars.ru/college/ekonomika-firmy/finansy-predpriyatiya.html> (in Russian)
15. Finansovi resursy pidpryyemstv, yikh sklad i kharakterystyka [Financial resources of enterprises, their composition and characteristics] <https://pidruchniki.com>. Retrieved from: https://pidruchniki.com/18111210/finansy/finansovi_resursy_pidpryyemstv_sklad_harakteristika (in Ukrainian)
16. Innovatsionnyye resursy [Innovative Resources] <https://studopedia.org>. Retrieved from: <https://studopedia.org/4-166217.html> (in Russian)
17. Innovatsionnyye resursy predpriyatiy [Innovative Enterprise Resources]. <https://studopedia.su>. Retrieved from: https://studopedia.su/9_95553_VIII-innovatsionnie-resursi-predpriyatiy-skst.html (in Russian)
18. Proizvodstvennyye resursy predpriyatiya [Production resources of the enterprise] <https://economuch.com>. Retrieved from: <https://economuch.com/mikroekonomika-kniga/proizvodstvennyye-resursyi-predpriyatiya-51475.html> (in Russian)
19. Sobstvennyye vnutrimashinnyye informatsionnyye resursy predpriyatiya [Own internal machine information resources of the enterprise] <https://studopedia.ru>. Retrieved from: https://studopedia.ru/7_30008_sobstvennie-vnutrimashinnie-informatsionnie-resursi-predpriyatiya.html (in Russian)
20. Informatsiyi resursy orhanizatsiyi [Information resources of the organization] <https://pidruchniki.com>. Retrieved from: https://pidruchniki.com/10020805/informatika/informatsiyi_resursi_organizatsiyi (in Ukrainian)
21. Predprinimatel'stvo kak ekonomicheskiy resurs [Entrepreneurship as an economic resource] <https://economuch.com>. Retrieved from: <https://economuch.com/osnovyi-ekonomiki/predprinimatelstvo-kak-ekonomicheskiy-25983.html> (in Russian)
22. Predprinimatel'skiy resurs. [Entrepreneurial resource] <https://studme.org>. Retrieved from: https://studme.org/1264122619579/ekonomika/predprinimatel'skiy_resurs (in Russian)
23. Predprinimatel'stvo kak ekonomicheskiy resurs [Entrepreneurship as an economic resource] <https://psyera.ru>. Retrieved from: <https://psyera.ru/3862/predprinimatelstvo-kak-ekonomicheskiy-resurs> (in Russian)
24. Dracheva O. A. (2016) Rol' i znachenije resursnogo potentsiala predpriyatiya [Role and importance of the resource potential of the enterprise]. *Simvol nauki – Symbol of Science*, 8, 96–98. (in Russian)
25. Shamans'ka O. I. (2013) Systema efektyvnoho upravlinnya resursnym potentsialom pidpryyemstva [System of effective management of enterprise resource potential]. *Efektyvna ekonomika – An efficient economy*, 9, 81–88. (in Ukrainian)
26. Upravleniye resursami predpriyatiya: problemy i sistemy [Enterprise Resource Management: Problems and Systems] <https://sprintinvest.ru>. Retrieved from: <https://sprintinvest.ru/upravlenie-resursami-predpriyatiya-problemy-i-sistemy> (in Russian)
27. Fesenko I. A. (2010) Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm upravlinnya resursnym potentsialom vuhledobuvnykh pidpryyemstv [Organizational and Economic Mechanism of Resource Potential Management of Coal Mining Enterprises]. *Visnyk ekonomichnoyi nauky Ukrayiny – Bulletin of economic science of Ukraine*, 1, 138–142. (in Ukrainian)
28. Upravleniye resursami predpriyatiya [Enterprise Resource Management] <https://center-yf.ru>. Retrieved from: <https://center-yf.ru/data/Menedzheru/upravlenie-resursami-predpriyatiya.php> (in Russian)
29. Stratehichne upravlinnya resursnym potentsialom pidpryyemstva [Strategic management of enterprise resource potential] <https://en.ppt-online.org>. Retrieved from: <https://en.ppt-online.org/119884> (in Ukrainian)
30. (2012) Metodichnyy pidkhid do otsinky innovatsiynoho potentsialu promyslovykh pidpryyemstv [Methodical approach to the evaluation of innovative potential of industrial enterprises]. *Ekonomika ta upravlinnya pidpryyemstvamy – Business Economics and Management*, 12-1, 167–174. (in Ukrainian)
31. Kuz'menko O. V. (2014) Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm stratehichnoho upravlinnya resursnym potentsialom pidpryyemstva [Organizational and economic mechanism of strategic management of enterprise resource potential]. *Akademichnyy Ohlyad – Academic Review*, 1(40), 110–115. (in Ukrainian)
32. Upravlinnya resursnym potentsialom pidpryyemstva [Enterprise resource management] <http://sophus.at.ua>. Retrieved from: http://sophus.at.ua/publ/2015_10_30_kampodilsk/sekcija_section_3_2015_10_30/upravlinnja_resursnim_potencialom_pidpriemstv/104-1-0-1574 (in Ukrainian)
33. Upravlinnya resursnym potentsialom pidpryyemstva [Enterprise resource management] <http://www.rusnauka.com>. Retrieved from: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2011/Economics/6_96453.doc.htm (in Ukrainian)